

La Veu de Tortosa

Setmanari Regionalista

«VERGONYA ETERNA A AQUELLS QUE DESPECIANT SON IDIOMA ALABAN LO DELS ALTRES». —Dante.

NADAL

UN BREÇOL

Dins la corrent blavosa
Que 'l pla d' Egipte arrosa
Lliscava un cistelló de jonchs teixit.
Llilet que 'l Nil, gronxola,
Com mare que bregola
Un pedas de son cor, nin aixirit-

Llavoras llambregava
Demunt la volta blava
Lo sol, d' eix altre mar farola ardent;
Eran sos raigs onades,
Cayent á torrentades
La llum sobre les cúpules brúsent.

Y en un rabeig ombrivol,
Prop del marge llisquívul
Lo cistelló rodant fou á parar,
Allí feya 'l boscatje
Un sostre de brancatje,
Entrelligat ab fulla de canyar

Ensemps una Primpcesa
Baixava com deesa
A rabeijarse á la frescó del riu,
Y un nin allá ensopega
Que sumica y gemega
Dintre 'l breçol, com ancellet al niú

Son ull y cabell negre,
Sa fesomia alegre
Lo cor de la Primpcesa van robant;
Lo plor son cor li endolsa,
Y de peus en la molsa,
Pren del breçol la nina al bell infant,

"O nin sortit de l' ona"
Dihent, "una corona
Cauria bé en ton front tan escayent:
¿Has nat del Nil suara?
Seré per tú una mare:
D'aquest fillol me'n fa algun deu present.

ALTRE BREÇOL

De nit, lo cel s' esberla
Y al mon cau una perla
Que se li posa com anell al dit:
Zumzades d' armonia
Y un vaivé d' alegria
Baixan un nin del riu de l' infinit.

¡Quins ulls, quines parpelles!
Tot un penjoy d' estrelles
S' ha posat en son front á clarerija;
La rosa 'l carmi arruixa
Per pintar de maduixa
Los llavis d' hont l' amor ha de raijar.

Humil cova es la platja
Ahont Deu pren hostatje
Sota de pobre y rústech pabelló:
Les fulles d' eura verdes
Fan, entre les esquerdes
De la roca, lo tálam del Senyó.

Y una Primpcesa hermosa,
En sa falda amorosa
Reb al Etern donantli un fort petó;
Com en calzer puríssim
Posa en son sí l' Altíssim,
Semblant tament un hostia en rich copó.

"Fill, diu, tendra poncella;
Mon cor es la cistella
Ab que vens á la terra, ver Moises:
Sí fou eix capdill noble

Qui va lliurar un poble,
Jesús, tú salvarás la terra en pe

Tot l' univers que ho sent, canta festa
D' eix gran temple l' orquesta,
Son àngels cantant Gloria sensraa:
Les flors son l' incensari,
Bethlem es lo sagrari
Y la lluna l' encesa del altar.

T. d'E.

Tortosa, Desembre 1902.

Cinisme

Ha sigut presentat devant d' Rey missatge qu' insertem firmat per les principals societats barcelonin, y en el qual se demanava 'l regoneement de la llengua catalana ab cert caracter oficial en Catalunya.

Es per demés dir que 'l missatge es rahanat á tot serho, y que qu' il lle geix sense cap mena de preocupació, tot seguit se queda ab el convenciment de que han d' esser sifetes las justissimes aspiracions qu' ell se reclaman, del contrari se com una arbitrariedad despótica.

Donchs be; presentat aque missatge al Rey, el president de mistres en Silvela, va contesta que é havia fet molt per Catalunya l' altraegada que va ser poder, però que ' catalans li havian correspost malament; ab lo qual ens solgué r que no n' esperessim cap resultat satisfactori d' aquell missatge.

Pera dir aixó, ne cal molt d' cinisme, perque en Silvela mentreva esser poder, continuament va warnos ab persecusions esbojarrad com aquellas dirigidas contra 'ls censors del Concert economic, qui 'sgeren tractats com quansevol criminal es sent portats á presó contra tolley.

¿De quant d' ensá qu' en Silvela ha fet molt per Catalunya? Aquea politich potser si que 's creu que catalans no tenim memoria, conell que despres d' haver fet, mentresu á la oposició, grans discursos en e quals hi engegava párrafos ben regionalistes, parlantnos de la personalitate las regions y oferintnos als catalans, quan fos poder, una ampla descentralizació, una especie d' autonom administrativa, despres no va recdarsen y negava redonament tot lo q' abans havia promès y afirmat.

En Silvela es un enemich d' Catalunya y un enemich d' aquell sectaris, com va demostrárho ab la campanya contra 'l Catalanismen sa darrera estada al poder, per xó no n'

esperavam ni n' esperem res de bó. El seu cinisme el deix per ara y tant burlarse de nosaltres, pero 'l pobrissó no veu que va cavant una vall cada dia mes fonda entre la Catalunya que trevalla y vol viurer y l' Espanya corcada pel regim centralista que tot ho ofeza,

Al posarse d' esquena contra les aspiracions de Catalunya ab el més ridicol cinisme, no'ns fa cap mal a nosaltres, los catalanistes, perque be prou sabem que cada ofensa que rebem de Madrid, la causa catalana, reb un nou impuls que consolida les nostres campanyes ab nous adeptes. Qui s' enresentirá de la seva antipatriótica conducta, es el mateix govern, que cada dia va divorciante de la opinió de Catalunya en perjudici d' ell mateix.

Sembla que no 'n van tenir prou ab lo que 'ls hi va dir al Congrès el diputat catalanista en Domenech y Montaner, al parlarlos hi qu' ells, els governants, ab sos desacerts havian perduda la popularitat que la Reyna tenia á Catalunya. Potser es creuen que es una exageració, pero continuant ab la seva desastrosa política, que fassin un viatge per asi Catalunya, y 's convencerán de les veritats insinuades pels Srs. Domenech y Rusiñol.

Y despres ens diuen separatistes, sent aixis que ho son ells quan ab son cinisme fan menyspreu de les aspiracions del poble catalá.

J. Jordá

Tortosa, Desembre 1902.

Missatge

Que elevan á S. M. lo Rey Don Alfons XIII las Societats Económica Barcelonesa de Amichs del País, Institut; Agrícola Catalá de Sant Isidro, Cambra de Comers, Foment de Treball Nacional, Ateneu Barcelonés, Círcul de la Unió Mercantil y Lliga de Defensa Industrial y Comercial, de Barcelona.

SENYOR.

Heus aquí á alguns de vostres pobles que venen á parlarvos de coses sevas molt entranyables. Avans que llensadas á la disputa política volen aquestes coses esser parladas en alta convorsa de poble á Rey, pera que aixis vestidas ab la serenitat de vostra alsada, portin quelcom de majes

tat á la lluyta en que han d'esser contrastadas.

Havem de saber, Senyor, que no tots los vostres pobles parlan per naturalesa una mateixa llengua. Ademés de la nombrosa familia castellana, hi ha 'ls vaschs, quin llenguatge es trencat com seva terra y armoniós com la tempestads del Mar Cantábrich hi ha 'ls gallegos, quin accent dolsament fosch sembla barbotejar remots recorts y vagas esperansas; hi ha 'ls catalans que parlan una llengua clara com lo mar en que Catalunya se mira agermanada ab Provensa, Italia y la divina Grecia, y que ricament matisada, es també lo dels valencians, y una mica mar endintre, la dels balears; hi ha, en fi, encara altras maneres de llenguatge menos coneguts y por aixó més hermosos y més estimats de sos naturals en tantas ondulacions de las platjas y tants replechs de la serras de la accidentada terra espanyola.

Certament, Senyor, que molt d' aixó vos es ja conegut: entre 'ls vachs haveu viscut, fins los asturs haveu arribat, y á la llengua catalana varen mostrar vostre Real apreci, en la persona de son gran poeta agonitzant. Pero ¡es tan dols y fins dirém tan necessari als nobles parlar directament ab sos Reys de lo que més tenen en la seva ànima, sobre tot en lo comensament d' un regnat quan lo jove Rey está disitjós delseu poble, y 'l poble de prosperitat y justicia novas!

Cert també que pera aquestas efusions solen esser triadas alegre solemnitats y fetxas que quedan pera sempre faustas. Mes á nosaltres no 'ns ha sigut possible 'l triarias, puig s' ha volgut mostrárvosnos ja de moment com desconexedor de totas aquellas cosas, y en nom vostre s' ha comés un agravi y s' ha despertat una alarma.

Una disposició posada fa poch á la Real firma per un de vostres ministres responsables y que, al afectar la ensenyansa religiosa afectava lo més fondo y sagrat de la conciencia individual y social, nos ferí no sols com un agravi á la llengua que Deu nos doná pera que per ella 'l coneguessim y alabessim, sino com una reincidencia en antigas prácticas igualment lesivas y una amensassa de que ja res hi ha segur en lo modo natural d' esser de vostres regnes.

Ab una llengua que encara que 's digui la espanyola, no es la de tots los espanyols, se dona á tants que no 'ls es propia una ensenyansa que neces-

sariament ha de quedar superficial y inactiva ja desde 'l seu comensament, puig penetra com una música sobre 'ls sentits sens esser assimilada pels esperits infantils ó no prou cults.

Ab aquesta mateixa llengua s' administra justícia en nom vostre á tants súbdits que malament ó gens la coneixen; lo jutje y la part no s' entenen moltes vegades sino per medi d' intérprete; y ¿quin modo d' entendres es aquest en coses ab que va pel mitj la santedat de las justícia? Lo testimonni ha de ralificarse en un una declaració que li llegeixen sens que puga compéndrela; la acusat escolta en va l' acusació y la defensa, lo magistrat ha de abandonar son criteri á una traducció, be ó mal intencionada, pero may absolutament pura dels majors elements de prova, y 'ls jurats están exposats á cada moment á que son criteri vagi arrebatat per la correnterament musical dels paragrafs forans. Aixís s' administra entre nosaltres la justícia en nom vostre.

La suprema expressió de la voluntat del individu, lo testament, s' escriu en llengua castellana; y ¿cóm pot lo testador, que la ignora ó no la compren bé apreciar si sa voluntat ha sigut bé interpretada ab un document en que una simple construcció gramatical y fins lo maís d' una paraula pot alterar ó enfosquir lo sentit y torcer, per lo tant ó convertit en causa de desunió de la familia aquell darrer intent en lo que va 'l repós sant de la vida y de la mort?

Las oficinas de vostra administració están servidas pes Agents que generalment sols parlan y entenen la llengua castellana. Y aixís veuriau, Senyor, los forts pajesos, que tan feconds nostres camps, principal riquesa del Estat, los actius industrials que realisan en nostras ciutats lo progrés y la prosperitat material los pobres obrers quan més humils més necessitats de consideració, tremolar com culpables devant del darrer oficial de la oficina que, exasperat per la mútua inintel·ligència, no pot atendre degudament la seva demanda y acaba per atropellar potser son dret. Y ab tot Senyor, ¿es posat l' empleat pera 'l ciutadà, ó 'l empleat? ¿qui ha d' esser apte pera qui en un país lliure y ben administrat?

Aquestas son antigas y viciadas prácticas, y si en lloch de corretgir las vostres governs manifestan la voluntat d' agravarlas ab nous desacerts com aquell á que 'ns hem referit, ¿què no hem de temer pera 'l pervenir? Quan tot tendeix á una major participació del poble en la vida de l' Estat en la del poble, quan ministres y lleisladors s' afanyan en implantar institucions democráticas prenent las de països més avensats en la civilització; quan la vida obrera va reclamant una acció cada dia més directa y frequent del govern y sos agents en los conflictes del treball, y la creació de novas escolas y tribunals mixtes ¿que podem esperar d' aquestas novas institucions en las que ha de actuar molt principalment la paraula viva, lo terme ténich que naix expontáneament en cada comarca al calor de sa especial activitat, la perfecta intel·ligència

la expressió y de sos matisos, si l' element oficial que ha de intervenir en ellas es desconexedor de la expressió dels pobles en que principalment han desenrotllarse? ¿que pot venir per aixó, sino malas inteligencias y rigidezas y topaments funestos y la ruina al fi del pervenir y del present?

Per aixó, Senyor, los que ara vos parlem, atenta uns al estudi de las ciencias socials y jurídicas, altres vinguets de la terra, quin treball, lo més noble y pur, sembla que está més prop de Deu, altres que enriqueixen y honran á la nació en la funció més progressiva del comerç, altres, en fi, en constant contacte ab las masses obreras y la maravillosa vida de las sevas màquines, y tots plegats representants, per tant, del conjunt de la activitat nacional en aquellas regions que, tenint san verb diferent del oficial, Deu va volguer que no fossin las que menos alt possessin lo nom d' Espanya y son poderiu; tots plegats, Senyor, hem sentit ab l' agravi present més durs los erros passats que permaneixen y més terrible la amonassa pera 'l pervenir, si aquest fet de la llengua, que á tot trascendeix y de totas maneres es sensible, no obté desde 'l moment una garantia legal de respecte que esmeni lo present y no deixi lo vedider á mercés del capritxo, del desconeixement ó de la apassionada lleugeresa de qualsevol agent del poder executiu.

Y quan nos havem reunit pera comunicarhos aytals protestas y aytals temors y aytals esperansas, nostre impuls ha sigut desseguida unánim y irresistible. Acudim al Rey—nos havem dit—demostrémli las entranyas de esos pobles; que vegi sa conmovió y son anhel, y Ell que regna per demunt de las passions políticas y dels interessos momentanis, Ell, que á tots per igual nos ayma, Ell, qu' es castella y catalá y gallego y vasch, perque es lo Rey d' Espanya, y son Real amor viu en la varietat dels seus pobles, Ell, nos comprendrá desseguida y farà lo que millor nos convinga, quan, com y del modo que solzament Ell pot escullir y determinar sabia men posant nostras aspiracions en armonia ab la vida total de la nació.

Acudim al Rey—nos havem dit—y aquí nos teniu. Senyor, mostravos ingénuament las entranyas de vostres pobles demunt los que regneu lo mateix que demunt la superfície de vos camps y poblats. Sols vos tal vegada, Senyor, no 'ns titllareu d' ignocents ó de temeraris perque en nostras paraulas no veureu altra ignocencia ni altra temeritat que l' amor y la confiança en l' amor.

Y si aquestas paraulas que vos dihem en lo llenguatge oficial del Estat, puguessim dirvoslas y Vos enténdrerlas en nostre idioma viu; si vos puguessim parlar los catalans on catalá, los vaschs en vasch y 'ls gallegos en gallego ¡oh, Senyor! quin altre seria l' accent de nostras paraulas; quan més vos penetrariau de nostre amor y de vostra grandesa!

Allavoras sentiriaü tota la realitat de vostre Regne d' Espanya, y vostre Real sentiment se cenyiria d' aureolas imperials. Allavoras gosarian en la

ca varietat de vostres pobles, y vos emblaria ser un pare que te molts fills, cada un ab sa fesomia, son caracter, sos defectes y sas virtuts y sa manera d' aymar, engrandint aixís l' amor de la familia, que no es més que un ni més felis per ser unich lo fill y molt hermós, sino per l' amor de molts, Bogeria seria volguer fer de tu un molt gran, que si aquest mort ab prou feynas lo pare sabria sobrevindre; mentres que essent molts, ts van revivint en tots y 'l pare en es junts.

Aixó es, Senyor, quant ara 'ns sentim pulsats á dirhos. Vos fareu d' ell l' mèrit que millor vos convinga, dichs, en la terra, sols Vos son jutge de vostres debers. Nosaltres creyem haver complert ab lo nostre com lo complirém sempre llealment, sians prospera ó adversa la fortuna.

Barcelona 9 de Desembre de 1902.

Senyor

A. L. R. P. de V. M.

Conòmica Barcelonesa d' Amichs de País, lo President, Felip Bertrán y Amat.—Institut Agrícola Catalá de Sta Isidro, lo President, Ignasi Giró Cambra de Comerç, lo President, Joph Monegal y Nogués.—Foment de Treball Nacional, lo President, Lls Ferrer-Vidal y Soler.—Ateneu Barcelonés, lo President, Raymonc d' Abal.—Círcol de l' Unió Mercantil, lo President, Jaume Serra y Jané.—Lla de Defensa Industrial y Comerç lo President, Joan Cantarell.

Excursió á Benifallet

Alguns socis del Centro Excursionista de nostra ciutat visitaren fa pos temps Benifallet, que com ja sab nostre lector, está situat á la riba de la esquerra del riu Ebro entre Ivenys y Rasquera, descansant en vesant de les montanyas que pernexen á les ultimes estribacions del Pirineus catalans que van á morir Ebro.

Aspecte del poble es un remat d' elles que despres d' haverse abeat en les aigues del riu fa mitj dia arredossada al peu de la montany y vigilada per los pastors que son Iglesia nova, posada al mitj deloble, y la Vella á dalt de tot.

On los excursionistes disposavam de poch temps pera poder visitar, come mereix, l' antich poble de Benifallet ferem sols alguns apuntes á fi de qe al tornar á emprendre per la primavera proxima la nova tanda de excursions, pogues esser la de Benifallet la de les primeres. Per xó ens limitem á recorrer los costeruts y empats carers que á escaire de la corrit del riu porten á la Iglesia vella ó dalt, qu' es el primer monument mes visible que 'ns crida l' atenu al posar lo peu enterra, del llautue 'ns conduhi.

La capella de Dalt, que es com se la anomena, descansa sobre un gran macís de roca; es de planta rectangular decostats desiguals y paralelos dos á dos y tant la construcció que 's molt rimentaria, com les parets gruixudimes, posen de relleu l' antiguetat ella, que 's pot ben be re-

montar al principi del sigle XIII y tal vegada á ultims del XII. Deixant per un altre dia estudiarla mes detalladament, ens entretindrem, solzament, en treurer copia fotogràfica de dos làpidas sepulcrales que semblen los costats de dos sepultures ab la corresponent tapa, empotradas dins de la paret, de la esquerra entrant, que tenen dos metros nou centímetros de llarg per sexanta cinch centímetros de alt la una, y trenta sis l' altra; encara que te la mateixa altura que la primera, está en part colgada per l' enrajolat.

Les tapes tenen un gruix de viut y tres centímetros, y per única motllura ostenta un xanfrá en la part superior. La primera te repartits per lo llarg tres escuts de forma ogival y en son camp están esculpturades set pinyes de pi vert y entre 'l primer y segon escut se hi pot llegir la inscripció seguent de characters monacals.

«Anno Domini millesimo tricentesimo, idus Maii obit Bernardus Piñol juvenis, cujus anima requiescat in pace» y entre el segon escut y el tercer s' hi llegeix *«Anno Domini millesimo duocentesimo nonagesimo octavo, quarto idus Aprilis obit Berengarius Piñol cujus anima requiescat in pace amen.»*

L' altra làpida ó sepultura sols te un escut en el centro de la mateixa forma que 'ls altres, pero sols hi han quatre pinyes; la escultura es mes basta y de menos detall, que junt ab lo treballat mes rústich de la pedra, li dona apariencia de mes antiguetat que l' altra.

Al devant d' aqueixes sepultures y per lo tant al altra paret de la Capella s' hi veu una pedra de vint y vuyt centímetros d' alsaria per coranta vuyt de llargaria que té esculpit un escut igual que 'ls anteriors y sols tres pinyes en son camp; prop la mateixa, sens digue que n' hi havia un altra de igual, però que estava recuberta per lo rebossat. Valdria 'l treball de descubri-la per si porta fetxa ó escut diferent. De tots modos, tant la Capella com les dites inscripcions dehuen ser estudiades, puig que la familia dels Piñols a que perteneixen, poden molt be tenir relació ab lo Berenguer Piñol á qui D. Ramón Berenguer IV li feu donació del Lloch del Costumá, que está tocant á Benifallet, l' any 1149 al teni lloch la reconquesta de Tortosa.

Lo consoci y rich propietari don Salvador Murall, quines aficions per esbrinar la historia de Benifallet han fet que recullis alguns fragments de ceràmica, entre ells un de falo y d' altres dels coneguts per barros saguntius, aixís com que 's ficsés en uns paredons que situats aigües amunt y á una distancia d' un Kilometre del poble se vehuen á la vora del riu Ebro, 'ns va acompanyar á visitar les dites ruines, les quals ocupen una extensió bastant regular de terreno, difícil de senyalar, ja que está tot rublert y plantat, pero que en totes direccions apareixen fragments de construccions romanes, tals com parets, paviments de formigó, trossos de teules, anfores, ampelles y alguns fragments de pedra molt parecida á la toba d' Olot, que era la pe-

dra preferida pera moldre 'l blat à la de Molà y al granito per sa durezza y porositat, de la que n' havém recullit en diferents punts de la comarca en excavacions, com ho es lo notabilis sim exemplar depositat en lo Museu de Tortosa, y molts altres que també n'hem recullit à Morella, Boxà, Ampolla, Pià de les Sitjes, en lo Kilometre 37 de la carratera de Tortosa à Gandesa, punt conegut per la *Casa Blanca*, y en un turó prop la Ermita de N. S. del Remey entre Uldecona y Alcanar y en molts altres sitis que no cal anomenar ara.

La presencia de tals ruines y fragments de objectes d' època romana se nyalen que 'l nom de Benifallet podra ser d' orige árabe, pero no axis s' antiga fundació, puig que abans que 'ls árabes lo poblessin, los romans ja l' havien habitat, opinió que ve a confirmarla una inscripció ó lápida de la qual se 'n ocupa lo Canonge Cortés en sa historia manuscrita, en los termes següents:

«..... se encuentra la villa de Benifallet, población corta, y si bien en ella no se descubren hoy día más ruinas que unos paredones en lo alto del monte hay en la villa una torre en la casa que 's hoy día de D. Ramon Dehona en la cual habia colocada una inscripció romana, de mármol, que cayó de su lugar y se conoce el asiento y se conserva ahora en el patio de la casa la cual fielmente sacada está como se demuestra en el dibujo: (*)

D. O. M.

Olo A H. EV: S. YNVLE. E S. V S.
RIO MENOM . . . O LVEO
ANNO AE^A . . . H M . . .
FURIANECT C N . . .
MATER A IEO . Y S—MSDMA—
ET. NI

Ademés fá pochos dies que D. Salvador Murall ha fet una nova troballa qu' ha vingut à confirmarho, consistent en un enterrament format per una ánfora rompuda, contenint restos humans y un unguentari sensé, de barro cuit y resguardat el tot per altres trosos de ánfora y pedres ó lloses.

No molt lluny del mateix siti, s' hi trobá, també, una moneda y molts restos de cerámica, d' epoca romana. El lloch de la troballa está á un kilómetro aguas avall del poble en una propietat que 's avuy de dit D. Salvador Murall y abans fou de la senyora Baronesa de Purroy, quina finca es vulgarment coneguda pel «Molí de la Senyora» á quatracentos metros del riu y tocant al camí de Tortosa; el lloch de la sepultura está á vint metros de dit camí y á cinquanta de unes ruines que, segons se diu, son de un molí d' oli antich, del quin prové tal vegada lo nom de la finca.

Tenim noticies ademés de que s' han trobat varies monedes y objectes de ferro, de barro cuit y un pes de pedra que 'n dia no llunyá formarà part d' una colecció particular que 'ns proposém portar á cap, ja que pera res serveixen los sacrificis fets en benefici de establiments oficials.

Tortosa Desembre 1902.

La Pastoral del Bisbe de Vich contra 'l Decret de 'n Romanones.

De la magnífica carta ne trayém los los següents trossos:

Lo Bisbe que suscriu, mogut, no per la amargura produhida en sos naturals y llegítims sentiments d' amor à sa llengua materna, sino per l' estímul més viu y de més trascendentals consecuençias de la obligació pastoral que desempenya en aquesta Diócesis catalana de Vich, acudeix á V. E. para representarli, ab lo respecte que 's deu á un Ministre de la corona, los deplorables efectes que ha de produhir en los pobles quina direcció espiritual te confiada, 'l Real Decret publicat en la *Gaceta* del 23 del present mes de Novembre, sobre ensenyansa de la Doctrina cristiana en las escuelas, emanat del ministeri d' Instrucció pública.

Devant de tot creu lo Prelat que suscriu, que una disposició tan radical, en materia d' ensenyansa religiosa, devia ser consultada previament ab los que exerleixen lo ministeri religiós per dret propi y natural, ab los que per misió divina tenen lo dret y 'l dever d' ensenyar la Doctrina cristiana, essent ells únichs que tenen jurisdicció pera exercir de mestres en una disciplina que no dimana dels homes, sino de Deu.

Los mestres de primera ensenyansa, al adocrinar als noys en lo Catecisme, exerleixen una delegació de la Iglesia, no del Estat; que á pesar de les manifestacions de que aquest ha de ser lo creador de l' anima nacional. (los pobles no 's crean en las oficinas ministerials, may tindrà la missió de part del Sumo y únich Criador, de dirigir y educar ab la ensenyansa de las veritats fonamentals de la vida, á l' anima humana. Aquesta misió la exerleixen los Mestres cristians per delegació de la Iglesia, y aquesta la te per delegació divina. Intentar, de consegüent, l' Estat per sa propia y exclusiva autoritat legislar sobre la manera de propagar la creencia cristiana, en un retrocés lamentable en l' ordre públich cap als temps del absolutisme, y que de cap manera s' avé ab l' esperit ample y noble d' una época civilisada en la qual l' Estat deu comensar per tributar lo major respecte à la llibertat religiosa dels ciutadans, que sempre será la llibertat que més apreciarán los homes.

Per trist contrast casi coincideix aquest Decret y altres emanats del mateix Ministeri, informats tots en la falta de respecte y á la llibertat de ensenyansa ab lo *Bill* sobre la educació presentat per lo govern de la lliure Inglaterra, en lo qual se descubreix ab lo respecte à la Religió y á la llibertat dels pares de familia en la educació de sos fills.

No 's decreta, señor Ministre, una carretera de tercer ordre, sense escoltar avans la opinió y consultar directament las necessitats del país pera qual bé 's contruheix; y en materia de tanta trascendencia, en lo mes trascendentat del home, en lo que constitueix la Lley de salvació se tira d' un cop lo Decret com se dispara la canonada contra una forta lesa enemiga.

La ensenyansa del Catecisme en llengua castellana deixarla de ser pera 'ls pobles d' aquesta jurisdicció eclesiástica un medi educatiu, convertintse en una superficialíssima instrucció, com la ensenyansa de las nocions de geografia y

historia, que no deixan penjada en l' esperit quan lo noy que las adurereix ha de dedicar la seva vida al trpvall material desde 's seus primers anys pera guanyarse la subsistencia. Al revés, aprisa la Doctrina cristiana en la llengua natural y propia dels noys, en la llengua de les nobles afecções, queda grabada en las sevas ánimas, se confón ab sa propia naturalesa moral, y 'ls seus dictámens de práctica sabiduría saltan ab viu fulgor en la conciencia, en tots los conflictes que promou la tempestat de las passións en l' anima adult.

Y al dirigirse á V. E. en reclamació de que s' ensenyi de text ó catecisme catalá, com fins ara s' ha fet en aquesta Diócesis, la Doctrina cristiana, enrahona no ja com ciudadá espanyol protestant, com tindria dret, de las tentativas de desnaturalisar als fil's natura's d' aquest país, prenent que Catalunya deixi de ser catalana, sino com doctor y mestre en la Iglesia católica, y fentse, ademés, ressó y interpre dels desitjos de tots lo seus fills espirituals, y ratificant lo modo universal de pensar de tots los Prelats eminentes y homes apostolichs que han existit en aquesta terra, y l' han edificat ab sa sabiduría y virtuts.

Y com lo Decret de 23 de Novembre no ha de ser en edificació sino en destrucció del esperit sóllt cristiá y civich dels fidels de aquesta Diócesis, lo Bisbe que suscriu se dirigeix á V. E. suplicantli se serveix: aconsellar á S. M. lo Rey (q. D. g.) la declaració, en forma que fasi dret, de que 'l citat Decret prohibint en las escuelas del Reine tot texte de catecisme que no estigui en llengua castellana no ha de regir en las escuelas de aquesta Diócesis de Vich, que sempre ha tingut y tá lo text de la Doctrina cristiana en la llengua natural y propia del país, ó sigui en llengua catalana.

Deu guardi á V. E. molts anys.

Vich 27 de Novembre de 1902.

JOSEPH. BISBE DE VICH

Excm. Sr. Ministre d' Instrucció pública.

Secció Religiosa

SANTS DE LA SETMANA

Diumenge 21, S. Tomás.—Dilluns 22, S. Zenon.—Dimats 23 Sta. Victoria.—Dimocres 24, S. Delfi.—Dijous 25, LA NATIVITAT DE N. S. J. C.—Divendres 26, S. Esteve.—Disapte 27, S. Joan.

NOTICIES

Ahir pel matí morí á nostra ciutat, nostre estimat amic D. Agustí Forcadell, d' Amposta, pare de nostre benivolgut amic y company D. Ildefons Forcadell, reputat Metje d' aquella població.

LA VEU DE TORTOSA al enviar lo seu sentit condol á la familia, prega á sos amichs y coneguts recomanar á Deu l' anima del malaguanyat finat (q. a. c. s.)

Lo Sr. Governador civil D. Santos Ortega y Frías, ha tingut l' atenció d' enviarnos un B. L. M. en el qu' ns fá sapiguer que s' ha fet carrech del mando d' aquesta provincia, oferint-

nos lo seu concurs en bé dels pobles que la constitueixen.

Agrahim coralment aquest acte de cortesia y desitjém al Sr. Ortega y Frías llarga estada entre nosaltres si es que realment l' anima un esperit de justícia. No duptém de la seva rectitut, pero les prácticques passades ens fan viurer en eterna suspicacia.

Benvingut siga.

Lo dimars va arribar á nostra ciutat l' il·lustrat Enginyer D. Manel Corsini, qui, després d' haver rebut la matxaca de la carretera de Tarragona, pròxima al Parch, va disposar la immediata reparació del Kilómetro lindant en lo mateix.

Agrahim molt aquesta proba de cuydado, pero como l' estat general de la *carretera real* es pessim, convé que s' ordeni tot lo mes prompte possible l' arreglo de tot lo tros subastat.

Lo dia 28, quart diumenge del mes que som l' Associació d' Esclaves, celebrará en la iglesia de N. Senyora dels Dolors, los cultes següents:

A les set y mitja del mati, Comunió general y á les quatre de la tarde, Exposició de S. D. M. y 's cantarà un Trissagi pastoril, seguirá 'l sermó y després de la Resserva tindrà lloch l' Adoració á Jesus-Infant, cantantse letlilles, alussives á n' aquest acte.

La Unió Catalanista ha posat á la venda unas targetas de felicitació pera que las colectivitats y individuos catalanistas puguin seguir la lloable costum de felicitar-se mutuament ab motiu de las vinentas festas de Nadal y Cap. d' any. La Junta Permanent ha tingut de desistir, en atenció á las actuals circunstancias del proposit de publicar un nou model de targetas, essent les d' anguany iguals á las dels anys passats quin dibuix es degnt al excelent artista catalá En Joseph Paséó.

Ditas targetas se venen en la Secretaria de la Unió (Cucurulla, 1 y 3, pral.) y en los principales kioscos al preu de 10 céntims una, ab un 25 per 100 de descompte per las entitats catalanistas y portan en la cara de la direcció el sagell imprés de la Unió y en l' anvers la següent lletra «A vos bonas festas y á Catalunya vida nova.»

Segons l' article 29 de las ordenansas de correus aquostas targetas poden circular, ab data y firma manuscrita, ab un sagell de quart de céntim y franquejadas ab 5 céntims per l' extranger y interior de las poblacions.

Per exces d' original deixarem de donar compte, en nostre número darrer, de la mort de la esposa de nostre amic D. Baptiste Queralt acreditat confier d' aquesta ciutat.

Rebi tota la familia la expressió del nostre sentiment.

Los consumidores de gas per mitj del *Mechero Auer* poden passar á casa del depositari á nostra ciutat Sr. Esperanzí á resultar l' elegant almanach pera 1903.

Tortosa. Imp. FOGUET, P. Hospital.

(*) Sentim que les condicions tipogràfiques alteren un xich los caracters y la forma trencallosa d' alguns signes.

MORESO

Gran botiga de calsat
de totes classes

SABATES Y BOTINES D' IVERN

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats

Casa fundada l' any 1866.

PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Llibreria fundada 'l sigle XVII

Francesch Mestre TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

Obres de Mossen Jascinto Verdager

» » » Tomás A. Rigualt

La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta

Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta

Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta

» » » » rústica o'50 peseta

Doctrina cristiana—cartonet—o'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

TINCREDIBLE VERITA

Unica y veritable ocasió para gastar los quartos com cal en regalos d' importancia, quin valor supera sempre al ecu cos. Objectes d' or de lley garantizat (18 quilats) y enlluernadors brillants, químicament perfectes, de més válua, per son constant esplendor y llimpiesa, que 'ls verdaders. Descomposició de llum, llimpiesa, lapidació perfecta, imitació maravillosa.

5.000 pesetas

á qui distingeixi aquestos brillants Alaska dels lleugiúms. Gran Premi en la Exposició de Paris

Anell pera home, or brillant 50 ptas.

» » » brillant molt gros 100 »

Agulla pera home. 25 »

» » » » » 50 »

Anell pera senyora ó senyora.

Arracades (parell) pera senyora.

Arracades (parell) pera senyora.

Arracades (parell) pera senyora brillant molt gros 100 »

Arracades (parell) pera noyas (verdader regalo) 25 »

Medallas oro de ley, en la efigie de la Purísima, esmalte de Florencia, y brillant Am: Alaska 100 »

S' envían per correu franch de tot gas-

to, en caixetas certificadas y declaradas mercancias, pera tota Espanya é Illas.

No se servirá cap pedido que no siga antes convengut el pago.

Pera la mida de les anells basta pendrer en un fil la grosaria del dit.

No 's fan desquents; no 's donen representacions ni s' envien mostrars.

Gratis y Franch el Catálogo Ilustrat.

Al comprador que no estiga conforme ab la mercancia si li tornarán los quartos totseguit.

Dirigirse al representant general y únic de la Societat d' Or y Brillants.

Am: Alaska, G. A Buyas, Corso Romano 104 y 105, Milán.

(Italia).

Academia de Francés

Al carré Mayjó de Santiago, 8, (Remolins) hi ha obert desde 'l primé del actual un colégi de Francés pera señoretas dirigit per la ilustrada Profesora Mll. Caroline Ciel, Ex alumna de un dels principals centros de enseñanza de Paris.

A neste Colégi trobarán les alumnes una enseñanza sólida de francés, tan teórica com en la práctica.

Dita profesora á petició de les families que ho desitjen se traslladará á domicili.

Pera mes informes dirijirse á dit Colégi, carré de Santiago, 8 (Remolins); desde les nou del matí, hasta les set de la tarde.

COMADRONA

S' ha traslladat al carré de S. Antoni 1 y Vall 2, la intelligent madrina, donya Maria Adela Vidal, la que té l' honor de participarho á sa clientela y al publich en general.
S. Antoni 1 y Vall 2 - Tortosa.

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasol, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, y tota clase d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESAS EN CARTELE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CÔRBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.
Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

A. OLIVERES

METJE

Ex-alumne del Hospital de Paris.

Ex-ajudan de la Clinica de malalties dels ulls del Dr. Galezowski.

CONSULTA DE 11 A 1

Passatje Franquet, Pral.
TORTOSA

Drogueria Perfumeria

ULTRAMARINS COMESTIBLES Y COLMADO

Vda. de F. Canivell y Sala

Angel, 6 y 8.--TORTOSA

Complert surtit en

Pastes pera sopa llegitimes de Mallorca.

Conserves de totes classes

Abadeijo 1.ª, coa foradada

Manteques

Formatjes

Embutits

Fiambres

Sucres

Cafés

Cacaús

Thés

Chocolates

Bombons

Galletes y biscuits

Aixarops y horchates

Articles fotogrífichs

Productes químichs

Aigües minerals

Específichs nacionals y estran-

gers

Colors y barnisos

Broches y pinsells

Barnis mineral

Carbuero de calci

Petróleo refinat

Esplosius, meches y perdignons

Abonos

Sofres

Sulfat de coure

Llavós

Vins de taula, generosos y champanys

Licors del pays y extrangers